

проживати за межами гуртожитку зі своїми сім'ями (ч. 1 ст. 67 КВК України) [4].

Отже, диференціація покарання розрахована на відносно невизначене коло осіб, які вчинили злочин, вона не персоналізується й не передбачає врахування всіх значущих особливостей кожного випадку вчинення злочину, а індивідуалізація, навпаки, завжди носить персоналізований, індивідуалізований характер, що передбачає облік саме значущих для кримінального права індивідуальних властивостей злочину й особи винного в його скоєнні. Інакше кажучи, індивідуалізація поширюється тільки на конкретну, індивідуально визначену особу й на конкретний випадок вчинення злочину. На відміну від диференціації, при індивідуалізації покарання більшою мірою враховуються особа винного в злочині і його поведінка.

Індивідуалізація покарання, як вже було зазначено, здійснюється як при призначенні, так і при його виконанні та відбуванні. Однак на етапі виконання покарання індивідуалізується покарання, раніше призначене за вироком суду, тобто з урахуванням поведінки засудженого визначається інший обсяг карального впливу на засудженого. Тоді як при призначенні покарання індивідуалізації підлягає покарання, передбачене нормою Особливої частини, а іноді й скориговане в нормах Загальної частини КК України.

Література

1. Карпец И.И. Индивидуализация наказания в советском уголовном праве. - М.: Госюриздат, 1961. - 152 с.

2. Костарева Т.А. Квалифицирующие обстоятельства в уголовном праве: научное издание / Т.А. Коста-

рева, Л.Л. Кругликов. - Ярославль: Ярославский гос. ун-т, 1993. - 238 с.

3. Кримінальний кодекс України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

4. Кримінально-виконавчий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua.

5. Кругликов Л.Л. Проблемы теории уголовного права. ... Л.Л. Кругликов. - Ярославль: Изд-во Яросл. ун-та, 1999. - 200 с.

6. Пузырев М.С. Некоторые аспекты реализации дифференциации и индивидуализации исполнения наказания в виде лишения свободы на определенный срок по уголовно-исполнительному законодательству Украины / М.С. Пузырев // Уголовно-исполнительная система Российской Федерации в условиях модернизации: современное состояние и перспективы развития: сб. тез. докл. участников Междунар. науч.-практ. конф. (Рязань, 22-23 нояб. 2012 г.): в 3 т. - Рязань: Академия ФСИН России, 2012. - Т. 1. - С. 91-93.

Уголовно-исполнительное право. Учебник. / Под ред. И.В. Шмарова. М.: Новый юрист, 1998. - 368 с.

Уголовное право. Общая часть. / Под ред. Б.В. Здравомыслова, Ю.А. Красикова, А.И. Рарога. - М.: Юрид. лит-ра, 1994. - С. 404.

Уголовно-исполнительное право: Учебник / Под ред. В.И. Селиверстова. - М.: Юриспруденция, 2000. - 320 с.

Конопельський В.Я.

кандидат політичних наук, доцент

Начальник кафедри кримінального права та

кримінології

Надійшла до редакції: 02. 12. 2012

УДК 342.51

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ПРОТИДІЇ БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ ТА БЕЗДОГЛЯДНОСТІ ДІТЕЙ

На шляху до розбудови демократичної, правової, соціальної держави з високими моральними й гуманістичними цінностями Україна активно бореться з різного роду негативними явищами в економічній, соціальній, правовій, управлінській та інших сферах людського життя. Одним з таких проблемних, деструктивних явищ є дитячі безпритульність і бездоглядність. Складність цієї проблеми полягає в тому, що вона, маючи фактично за своєю сутністю соціальну природу, тісно пов'язана з усіма іншими найбільш важливими сферами суспільно-державного життя, оскільки фактори, що сприяють виникненню й розвитку безпритульності й бездоглядності дітей, досить різноманітні за своїм характером і походженням. Така ситуація вимагає поєднання суспільно-державних зусиль і комплексного підходу до її вирішення.

Зокрема, значний внесок в її теоретичне обґрунтування зробили: А. Адлер, С. Бадора, Л. Волинець, Ю. Антонян, М. Гернет, Г. Миньковський, В. Ревін, А. Зінченко, Г. Авванесов, В. Плешаков, Ю. Кравченко, П. Люблінський, А. Мішин, Ю. Удовенко, О. Бепалько, Н. Павлик, М. Скрипник, М. Чельцов-Бебутов, Г. Волков, Н. Пов'якіль, Е. Немировський, Н. Гришаков, В. Рубінштейн, Е. Веккер, Д. Баранчук, Р. Моїсеєнко, Л. Лохвицька, М. Ветров, А. Биков та ін.. Дослідники

© В.В. Ковальська, 2013

аналізували природу таких негативних соціальних явищ, як злочинність, безпритульність і бездоглядність дітей, досліджували чинники та умови, що сприяють їхньому виникненню, виробляли шляхи протидії їм тощо.

Однак незважаючи на всі викладені аспекти, які, безумовно, свідчать про значні позитивні зрушення українського суспільства на шляху до подолання феномену "дітей вулиці", говорити про стан речей у сфері протидії безпритульності та бездоглядності дітей як нормальний все ж таки, на нашу думку, ще зарано. Адже темпи зниження кількості цієї категорії дітей, з нашої точки зору, не такі вже й високі, як відзначають відповідні посадовці й чиновники на різного роду конференціях, брифінгах, у виступах, звітах і докладах тощо. Крім того, офіційні статистичні дані щодо кількості в Україні безпритульних і бездоглядних дітей, які вони наводять, не завжди відповідають дійсності й доволі часто різняться з показниками, що наводять з цього приводу різного роду незалежні дослідницькі центри, громадські організації тощо. До того ж достатньо просто вийти на вулицю будь-якого більш-менш великого міста України, відвідати його громадські міста, наприклад: залізничні та автобусні вокзали, метро, підземні переходи, комп'ютерні й ігрові салони тощо, для того, щоб упевнитися в тому, що кількість дітей, які зростають і виховуються на вулиці, значно більша, ніж

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС

нам про неї розповідають з трибун чи екранів телевізорів офіційні особи.

У зв'язку з викладеним, метою цієї статті є: дослідити шляхи підвищення ефективності діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії безпритульності та бездоглядності дітей. Задля цього планується: проаналізувати стан діяльності ОВС щодо протидії безпритульності та бездоглядності дітей, окреслити проблемні питання діяльності ОВС щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей, з'ясувати фактори, які впливають на рівень протидії безпритульності й бездоглядності дітей.

Існує цілий ряд факторів, наявність яких не дозволяє констатувати роботу ОВС у сфері протидії дитячій бездоглядності та безпритульності як високоєфективну. Однак центральною проблемою, що чинить перепони в зазначеній діяльності ОВС і породжує інші недоліки, на нашу думку, є те, що Україна, в особі її органів і посадових осіб, все ще не усвідомлює, наскільки важливе місце в адміністративно-правовому механізмі протидії безпритульності й бездоглядності дітей займають саме органи внутрішніх справ. Це проявляється в тому, що у відповідних нормативно-правових документах, які присвячені питанням подолання зазначеного негативного соціального явища, а також тих, що безпосередньо регламентують діяльність ОВС через визначення їхніх завдань, функцій, прав і обов'язків, відповідальності тощо, питання їхньої роботи саме за напрямком протидії феномену "дітей вулиці" висвітлені недостатньо, навіть можна сказати – фрагментарно. З нашої точки зору, ця ситуація пояснюється тим, що дитячі безпритульність і бездоглядність розглядаються не як один з основних, самостійних об'єктів роботи ОВС, а як додатковий, супутній, який залежно від ситуації може бути як причиною, так і наслідком протиправної поведінки (діяльності) суб'єктів, зокрема злочинності дітей. Тобто боротьба з бездоглядністю та безпритульністю дітей відбувається не як з таким явищем, що негативне й небезпечне саме по собі, а як з однією з причин виникнення злочинності серед дітей. І дарма, адже попри тісний зв'язок з іншими деструктивними антисоціальними явищами (наприклад, злочинністю), безпритульність і бездоглядність дітей є явищем цілком самостійним, зі своїми особливостями та специфікою, а отже, вимагає для його подолання й профілактики спеціальних методів, засобів, ресурсів, підходів тощо. До того ж створення спеціальних органів і служб у справах дітей, окрім кримінальної міліції в справах дітей, дещо відвернуло увагу від ролі ОВС в адміністративно-правовому механізмі протидії дитячій безпритульності й бездоглядності, що також є неприпустимим, адже ОВС, так би мовити, наближені до проблеми "дітей вулиці" не менше, ніж інші соціальні органи та служби, і мають значний ресурсний потенціал (зокрема людський) для її практичного вирішення.

Тож, враховуючи все викладене, вважаємо, що передусім з метою підвищення ефективності роботи ОВС щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей слід законодавчо посилити їхню роль у цій діяльності. Так, з нашої точки зору, враховуючи особливу актуальність досліджуваної проблеми, було б дуже доречним розробити й прийняти єдиний нормативно-правовий акт програмного характеру, який би закріплював ряд найважливіших моментів державної політики щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей, зокрема щодо системи суб'єктів, які її здійснюють, з визначенням їхніх завдань, прав і обов'язків у цій сфері. Прийняття такого

документа матиме як мінімум два позитивні моменти: по-перше, він покладе початок систематизації (необхідність якої вже давно назріла) нормативно-правової бази у сфері захисту прав дитинства взагалі та протидії безпритульності й бездоглядності дітей зокрема; по-друге, чітко визначить суспільно-державний механізм протидії дитячій безпритульності й бездоглядності.

Також вважаємо, що необхідно внести відповідні зміни до нормативно-правових актів, які визначають адміністративно-правовий статус різних структурних ланок системи ОВС, з метою конкретизації їхніх завдань, функцій і повноважень щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей. Особливу увагу при цьому, на нашу думку, слід приділити нормативним актам, що регламентують діяльність дільничних інспекторів, патрульно-постової служби, транспортної міліції, автомобільної інспекції та ін.

Зазначені заходи щодо покращення правової регламентації діяльності ОВС у сфері протидії безпритульності та бездоглядності дітей сприятимуть підсиленню ролі ОВС у боротьбі з феноменом "дітей вулиці", а також більш ґрунтовному, вираженому й цілеспрямованому підходу до вирішення цієї проблеми.

Наступним моментом, який має, на нашу думку, ключове значення для підвищення якості роботи ОВС щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей, є питання налагодження механізму зовнішньої та внутрішньої системної взаємодії ОВС. Під зовнішньою ми розуміємо співпрацю ОВС з іншими суб'єктами, які не входять до складу її системи, – це різні державні органи та служби, а також органи й служби місцевого самоврядування (зокрема, у справах дітей), підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, окремі громадяни.

Внутрішньосистемна ж взаємодія полягає в співробітництві різних ланок системи ОВС з приводу організації та здійснення протидії безпритульності й бездоглядності дітей.

Органи внутрішніх справ як елемент державного механізму також у своїй діяльності активно застосовують принцип взаємодії. У попередньому розділі ми вже розглядали взаємодію як один з обов'язкових елементів організації діяльності ОВС щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей та її нормативно-правове забезпечення. Тому в цьому підрозділі ми хотіли б акцентувати увагу на одній з основних форм, в якій відбувається взаємодія ОВС як між собою, так і з іншими суб'єктами, – це обмін інформацією. Аналіз діючого законодавства дозволяє зробити висновок, що саме інформаційна співпраця є однією з ключових форм зазначеної взаємодії. Так, наприклад, у Законі України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" встановлено, що кримінальна міліція в справах дітей зобов'язана: вести облік правопорушників, що не досягли 18 років, у тому числі звільнених зі спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи, інформувати відповідні служби в справах дітей стосовно цих дітей; складати протоколи про адміністративні правопорушення дітей, а також їхніх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), які не виконують обов'язків щодо виховання й навчання дітей, інформувати відповідні служби у справах дітей; після встановлення особи дитини невідкладно сповіщати батьків або осіб, які їх замінюють, про адміністративне затримання дитини, а в разі вчинення злочину також інформувати органи прокуратури; повідомляти органи опіки та піклування за місцем перебування дитини про

відомий факт залишення його без опіки (піклування) батьків; інформувати відповідні служби в справах дітей про дітей, які затримані чи обвинувачуються у вчиненні злочинів; вести облік правопорушників, які не досягли 18 років, які потребують медичної допомоги, у тому числі звільнених зі спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи, інформувати відповідні служби в справах дітей стосовно цих дітей [1]. Також слід відзначити Державну програму подолання дитячої безпритульності й бездоглядності на 2006-2010 роки, однією з цілей якої було створення єдиної інформаційної системи ведення обліку кількості дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. У зв'язку з цим, на певні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство внутрішніх справ, був покладений обов'язок здійснити наступні заходи: забезпечити інформування положивими будинками служб у справах дітей про випадки відмови матерів від дітей; створити систему інформування підрозділів кримінальної міліції в справах дітей, служб у справах дітей, органів управління освітою про дітей, які не навчаються, скоїли злочини, правопорушення, затримані за вживання наркотичних речовин, алкогольних напоїв, бродяжництво, жебракування [2]. Окрім зазначених правових документів, обмін інформацією як один з основних напрямків взаємодії суб'єктів протидії безпритульності та бездоглядності дітей закріплюється й у інших нормативно-правових актах. Однак закріплення у відповідних нормативних документах взаємодії як принципу роботи та визначення її – це лише половина шляху, набагато складніше змусити механізм цієї взаємодії ефективно запрацювати на практиці.

Однак, незважаючи на цінність і важливість інформаційного забезпечення для продуктивної діяльності ОВС щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей, не слід відноситися до неї як до кінцевої цілі роботи ОВС, оскільки інформація – це не мета, а засіб. Тобто ОВС збирають, накопичують, аналізують, обмінюються інформацією з іншими суб'єктами для того, щоб отримати необхідні знання, відомості, дані, які сприятимуть прийняттю ними правильних рішень і вжиттю адекватних заходів. Тому чим більш повна й достовірна інформація знаходиться в розпорядженні ОВС, тим більш ефективними й дієвими будуть їхні рішення та заходи у сфері протидії безпритульності й бездоглядності дітей, і навпаки – недостатність і хибність інформації можуть призвести до негативних наслідків, наприклад: вчинення непотрібних, зайвих або навіть шкідливих дій і рішень, необґрунтоване використання коштів і матеріально-технічних ресурсів тощо.

Якщо говорити про інформаційну співпрацю ОВС з іншими органами й службами в справах дітей, то можна констатувати, що сьогодні вона виглядає більш-менш налагодженою, стабільною й систематичною. Проте проблема є, і криється вона в обміні інформацією всередині системи ОВС. Практика свідчить про те, що інформаційна взаємодія між дільничними інспекторами міліції, патрульно-постовою службою міліції й кримінальною міліцією у справах дітей знаходиться на досить низькому рівні, що є неприпустимим, адже саме ці ланки ОВС виконують основний обсяг роботи щодо подолання дитячої безпритульності та бездоглядності дітей. Така ситуація зумовлюється рядом чинників, зокрема, небажанням дільничних інспекторів і працівників міліції, які несуть службу в складі нарядів патрульно-постової служби, інформувати кримінальну міліцію в справах дітей про

факти виявлення дітей, які вчинили антигромадську поведінку, перебувають без батьківського піклування, не відвідують школи чи інші навчальні заклади, а також про наявність сімей, в яких чиниться насильство, чи таких, що перебувають у скрутному життєвому становищі, тощо. У свою чергу, кримінальна міліція в справах дітей дуже часто нехтує інформуванням дільничних інспекторів міліції про складних підлітків, які перебувають на їхній території.

Також, на нашу думку, нормальному обміну інформацією як всередині системи ОВС, так і з іншими суб'єктами протидії безпритульності та бездоглядності дітей заважає складна й бюрократизована система документообігу. Тож, враховуючи, що документ – це один з основних носіїв інформації, було б доречним уніфікувати систему поводження зі службовими документами, тобто встановити єдині норми для внутрішнього та зовнішнього документообігу.

Слід відзначити, що на необхідності якісного кадрового забезпечення ОВС як однієї з умов їхньої ефективної діяльності у сфері захисту прав дітей наголошувалось в Указі Президента “Про заходи щодо забезпечення прав і законних інтересів дітей”. У цьому нормативно-правовому акті на Міністерство внутрішніх справ покладається обов'язок вжити заходів до належного забезпечення відділів кримінальної міліції в справах дітей кваліфікованими кадрами й створити умови для їхньої ефективної роботи, переглянути штатні нормативи для органів кримінальної міліції в справах дітей [3].

Діяльність ОВС щодо протидії безпритульності й бездоглядності дітей супроводжується постійною роботою відповідних працівників міліції з підлітками, значна частина яких має складний характер. Тому, враховуючи особливості дитячих характеру та психіки, методи (засоби, техніки, заходи), що застосовуються при роботі з дорослими людьми, при роботі з дітьми можуть виявитись неефективними й не призвести до бажаних результатів. Тож, на нашу думку, особи, які претендують на заміщення посади в складі кримінальної міліції в справах дітей, повинні не лише мати відповідну вищу освіту та необхідні моральні якості, а й володіти певним мінімумом знань, вмінь і навиків зі сфери педагогічного виховання й дитячої психології. Обов'язок контролю за професійною компетентністю зазначених працівників має покладатися на керівника відповідного відділу кримінальної міліції в справах дітей, начальника певного територіального відділу УМВС і відділ кадрів.

З метою підвищення професіоналізму працівників внутрішніх справ під час організації та здійснення протидії безпритульності й бездоглядності дітей вони мають постійно забезпечуватись новітньою науково-методичною літературою, в якій викладатимуться останні досягнення й новітні наукові розробки у сфері подолання дитячої бездоглядності й безпритульності. Зауважимо, що при цьому важливим моментом є врахування міжнародного досвіду в роботі з “дітьми вулиці”.

Отже, підсумовуючи викладений матеріал, можемо стверджувати, що сьогодні в роботі органів внутрішніх справ щодо протидії безпритульності та бездоглядності дітей достатньо суттєвих недоліків, які значно знижують її ефективність. Проте ці недоліки цілком вирішувані й можуть бути усунуті шляхом кропіткої науково-аналітичної та практичної праці.

Література

1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні

установи для дітей: Закон України: від 24.01.1995 р., № 20/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 6. - Ст. 35.

2. Про затвердження Державної програми подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України: від 11.05.2006 р., № 623 [Електронний ресурс]: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=623-2006-%EF>.

3. Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей: Указ Президента України:

ни: від 05.05.2008 р., № 411/2008 [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=411%2F2008>.

Ковальська В.В.
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
начальник кафедри адміністративного
права та процесу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції: 06. 12. 2012

УДК 343.451

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 163 КК УКРАЇНИ

Кондратов Д. Ю.

Значення суб'єктивної сторони полягає в тому, що вона є елементом складу злочину й входить до підстави кримінальної відповідальності, багато в чому визначає суспільну небезпечність злочину та правильну його кваліфікацію, має важливе значення для розмежування злочинів і відмежування злочинних діянь від незлочинних, дозволяє суду правильно вирішувати питання про призначення покарання та про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

У науці кримінального права питання суб'єктивної сторони розглядалися багатьма науковцями, зокрема: Р.В. Верешою, П.А. Воробеем, П.С. Дагелем, Л.М. Кривоченком, В.А. Ломакою, В.К. Матвійчуком, О.І. Рарогом, А.В. Савченком, М.І. Хавронюком та ін. Наукові розробки згаданих авторів мають безсумнівну теоретичну й практичну значущість, однак вони присвячені загальним питанням суб'єктивної сторони злочину. Разом з тим, на сьогодні залишається низка невирішених питань стосовно визначення змісту ознак складу злочину, передбаченого ст. 163 КК України, зокрема й суб'єктивної сторони порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції.

Враховуючи вказане, стаття має на меті визначення змісту ознак суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 163 КК України.

Переходячи до безпосереднього аналізу ознак суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 163 КК України, одразу необхідно звернути особливу увагу на те, що його суб'єктивна сторона характеризується лише однією обов'язковою ознакою - виною у формі прямого умислу. Хоча диспозиція зазначеної норми й не містить прямої вказівки на умисне чи необережне ставлення особи до порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, проте на прямий умисел у цьому разі вказує сам характер злочинних діянь і наявність формального складу злочину. Так і в науковій літературі єдиною формою вини в цьому складі злочину визнається прямий умисел, а думка про можливість необережності не висловлювалась [1, 298; 2, 130; 3, 46; 4, 424; 5, 97].

Разом з тим, потребує більш глибокого теоретичного дослідження зміст умислу й ще ряд питань кваліфікації розглядуваного злочину, пов'язаних зі встановленням вини. Зауважимо, що питання змісту вини в злочинах з формальним складом вже багато років досліджуються як питання загальної частини кримінального права,

вони носять дискусійний характер та їх обговорення й дотепер триває. Не вдаючись до дискусії із зазначених питань, звернемо увагу на окремі загальні положення, які дозволяють зайняти певну позицію щодо конкретного формального складу злочину, що нами розглядається.

По-перше, відсутність у формальному складі злочину суспільно небезпечних наслідків означає, що психічне ставлення до них не впливає на форму вини й кваліфікацію цього злочину. Передбачення суспільно небезпечних наслідків діяння в цьому випадку не виступає необхідною ознакою, оскільки передбачення є продуктом випереджаючої діяльності людського інтелекту, тобто відображенням тих подій, які лише повинні чи можуть відбутися в майбутньому [6, 32].

Такими "подіями" при вчиненні злочину є суспільно небезпечні наслідки, які в цьому складі знаходяться за межами об'єктивної сторони, а відтак, і складу злочину. Тому психічне відношення до них у формі передбачення для кваліфікації за ст. 163 КК України ніякого значення не має. Зміст прямого умислу утворює психічне ставлення суб'єкта лише до тих об'єктивних властивостей діяння, які є ознаками складу цього злочину. Отже, форма вини злочину, передбаченого ст. 163 КК України, визначається лише психічним ставленням до самого суспільно небезпечного діяння.

По-друге, ті суспільно небезпечні наслідки, які не вказані в диспозиції, але фактично можуть бути заподіяні певними злочинними діяннями, на нашу думку, необхідно розглядати з точки зору їх юридичного значення для призначення покарання або додаткової кваліфікації. Наприклад, настання таких наслідків може бути підставою визнання їх "тяжкими наслідками, завданими злочином", що обтяжують покарання відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 67 КК України або їх настання, за наявності інших обов'язкових ознак певного складу злочину, повинно отримувати окрему додаткову кваліфікацію. Тому саме з цим пов'язана обов'язковість встановлення таких наслідків, а також психічного ставлення особи до них.

Далі необхідно зазначити, що в науці кримінального права загально визнаною є позиція, відповідно до якої будь-яка форма та вид вини характеризується двома ознаками - інтелектуальною й вольовою. Тому зазначені ознаки будуть покладені в основу аналізу змісту прямого умислу порушення таємниці кореспонденції.

Так, під час вчинення злочину, передбаченого ст. 163 КК України, інтелектуальні ознаки прямого умислу по-